

Vilja Oja
Tallinn

KASULIKUL TAIMEL ON ROHKESTI NIMESID³

1.1. Teeleht (*Plantago*) on läänemeresoomlastele üks tuntumaid looduslikke rohttaimi ja ühtlasi käepäraseid ravimtaimi. Levinuimad liiki, suurt teelehte (*Plantago major*) näeme sageli tee- ja põlluservadel ning õuedel. Taime suured elliptilise kujuga nahkjad lehed asetsevad juurmise kodarikuna, mille keskelt sirutub otse üles piklikku rohekat õisikut (tähka) kandev vars. Keskmise teeleht (*Plantago media*) ja süstlehine ehk väike teeleht (*Plantago lanceolata*) on rohkem niidutaimed. Keskmise teelehe leht on karvane, suure ja süstlehise teelehega võrreldes vahepealse suurusega – sellest ka nimes täiendosa keskmine (*media*). Õie kroonlehed on heleroosad, kuid pikkade lillade tolmukate tõttu meenutab õisik helelillat tutti. Süstlehise teelehe lehed on kitsad, süstja kujuga, kuni 2 cm laiad ning õisik munajas, kollakaspruun. Neid kolme liiki kasutatakse sarnasel viisil rahvameditsiinis. Neljas liik, tumedatäpiliste hallikasroheliste renja kujuga lehtedega rand-teeleht (*Plantago maritima*) kasvab paiguti meie rannaaladel. (EE, 9: 327–328; Tammeorg, et al. 1984: 168–171; Laansoo, www.tba.ee; Kuusk 1972: 233–234).

1.2. Teelehe nimetusi läänemeresoome keeltes on kogutud kahe murdeatlase, Euroopa keelte atlase *Atlas Linguarum Europae* (ALE) ja läänemeresoome keelte atlase *Atlas Linguarum Fennicarum* (ALFE) jaoks. Mõlema atlase küsimustikus on piiratud üldnimega *Plantago* (ALE 1976: k.82, IMSKK: 59). Kogutud sõnavara hulgas tundub olevat nii taimeperekonna üldnimetusi kui konkreetset liiki märkivaid noomeneid. Ühelt poolt ei võimalda olemasolev murdeaines sageli taime liiki tuvastada, teiselt poolt ei järgita rahvakeeles alati taimede liigi- ja perekonnanime osas botaanilist täpsust. Samuti ei saa

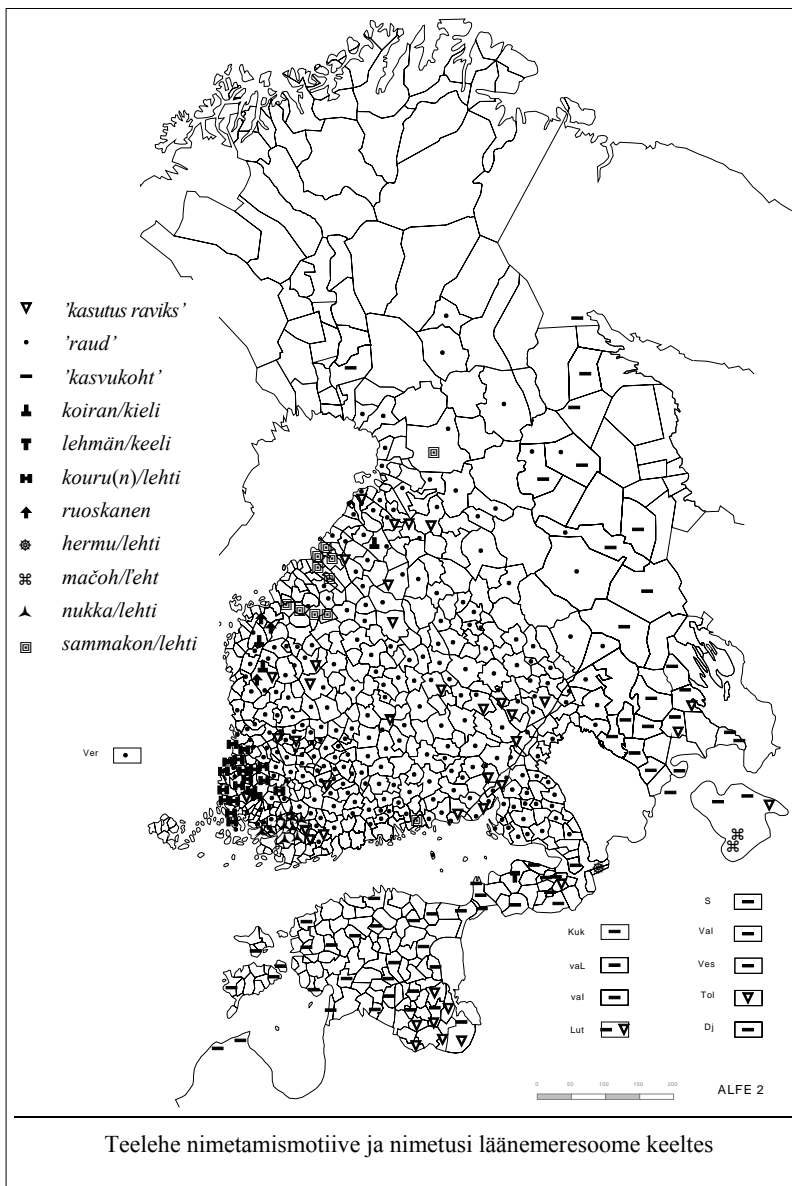
---

³ Uurimistoetus Eesti Teadusfondi grant nr 5967

ilmeksimatult eristada selgitava otstarbega või kujundlikke taimenimetusi murdes kinnistunud termineist.

Alljärgnevalt käsitletakse läänemeresoome keeltes teelehte märkivaid sõnu süstematiseerituna nimetamismotiivide põhjal: 'tee' (2.1.), 'maa' (2.2.), 'õu' (2.2.), 'konn' (2.4.), 'raud' (3.1.), 'haav' (3.2.), 'paise' (3.3.), 'muud tõved' (3.4.), 'kehaosa' (3.5.). Osa motiive on koondatud rühmadesse, nagu 'lehe välimus' (4.1.), 'õie välimus' (4.2.), 'roll mängus' (5.1 – 5.3.) ja muud (6.). Käsikirjalistest materjalidest on kasutatud Helsingis Kotimaisten kielten tutkimuskeskuses talletatud soome murrete sõnavara arhiivi (SMSA) ja Tallinnas Eesti Keele Instituudis oleva eesti murdesõnavara koondkartoteegi (EMSK) kogusid, eri keelte spetsialistide poolt eelnimetatud keeleastlaste tarvis kogutud murdeainest ja ALFE 2. osa jaoks valminud teelehe nimetuste levikukaarte (koostanud Vilja Oja, joonistanud Anneli Hänninen). ALFEs on läänemeresoome murdeliste nimetuste levik kaardistatud detailsemalt neljal kaardil, käesolevale artiklile on lisatud vaid kõige üldisem kaart. Kaugemate sugulaskeelte materjali kohta ei anta ammendavat ülevaadet, vaid tuuakse üksnes võrdlevaid näiteid. Vähendamaks erinevatest transkriptsioonisüsteemidest tekkida võivat väärnimetust, on käsikirjaliste andmekogude aines siin esitatud enam-vähem kirjakeelepärasel kujul ladina tähtedega. Vaid konsonantide palatalisatsioon on tähistatud kriipsukesega tähe kohal või järel ning tagapoolse hääldusega *i* ja kõrge *õ* on tähistatud märgiga «. Liitsõna osi eraldab vajaduse korral kaldkriips.

2.1. Rohttaimede perekond *teeleht* (Plantago) kannab mitmes keeles nime, mis lähtub mõistest 'tee', seal hulgas läänemeresoomlastega tihedaid kontakte omanud keeltes, nagu saksa *Wegerich* < *Weg*, vene *подорожник* < *дорога*, läti *ceļmalīte* < *ceļš*. Nimi on tulnud sellest, et perekonna silmatorkavaim esindaja, suur teeleht (Plantago major) kasvab peamiselt sillutamata teedel ja jalgradadel ning teeäärtes. Taim paljuneb seemnetega, mis kleepuvad jalakäija taldade ning sõiduki rataste külge, kust hiljem irduvad. Nõnda levib suur teeleht igal pool, kus liigub inimesi. Tee nimetamismotiivina esineb suuremal või vähemal määral kõigis läänemeresoome keeltes (vt kaart).

Liitsõnad, mille esikomponent on noomen *tee* ning selle häälikulised variandid ja järelkomponent lehte või rohttaime märkiv sõna, on valdavaks eesti keeles: eP *tee-* või *tie/leht* üld., *tii/lest* Kod, *tie/tii(t)e/leht* RId HJn Kad VJg. *tee/rohi* Jõe Põi HMD, *tee/hein* Ksi; eL *tii/leht* (-le,t) M T Plv, *tii/(h)ain* T Kan Har, põhjakarjala murretes: *tie/heinä* Kst Sohk; •*ie/heinä* U Vn ning Ingerimaal: sm *tie/leht(i)*; is *tee/lehti* (AIL), vdj *tee/lehto* (Vilbaste 1957: 177; Tsvetkov 1995: 337). Üksikteateid on mujalt Soomest (MänH YTor *tie/lehti*) ning karjala Aunuse murdest (V *tie/heinü*). Lisaks neile leidub muidki *tee*-täiendosaga nimetusi, näiteks eesti murretes *tee/lill* (Plt TMr), (pl) *tii/nuiad* (Trv Nõo), (pl) *tee/nupud* (Saa), *tii/tilk* (Räp), (pl) *tee/tited* (Jõe). Viimati loetletud nimetuste järelolisega peetakse silmas taime õisikut (vt ka 4.2.).

Teelehe liivikeelse nimetuse aluseks on samuti mõiste 'tee': pl *riek/aaina/le'ed* sõnasõnalises tõlkes 'teerohulehed' < li *reK ~ rieK* 'tee' < *retk, vrd eesti *retk*, soome *retki* 'teekond, rännak' (LW: 332–333).

Soome kirjakeelne *ratamo* (*tie-, piha/ratamo* jt) on kunstlik moodustis sõnast *rata* 'tee, rada', murdekeeles *ratamo* puudub. Orivesi murdealal on teelehte kirjeldades kasutatud liitsõna *rataruoho*, sõnasõnalt 'radarohi', mis ilmselt ei ole siiski termin, vaid pigem seletus.

Vene laen *dorog-* märgib mõistet 'tee' teelehe nimetuse esikomponendina lõunakarjala murretes, aunuses ja lüüdis ning põhja- ja keskvepsa murdes. Liitsõna järelolis on oma sõna *heinä* või *lehti* variant: *doroga + heinä* krjP *doroga/heinä* Oj Prj, *dorog/hein* Dj; krjA *dorogu/heinü* A; *doroga + lehti* krjP *doroga/lehti* S Ves; krjA *dorogu/lehti* Sal Vielj V Kls A Pr; krjL *doroga/lehti* Koik, *dorog/leht* Hj, *dorog/lehte* Kuj, *dorog/lehtes* Phj; vps *dorog/lehtez* Stj Kask Ost Jä. Paralleelnimetusena on karjala Djorža murdest registreeritud *dorog/lapušk* (*lapušk* < vn *ланыука*, dem < *лана* 'käpp'). Lisaks neile kasutatakse karjala murretes vene toorlaenu: krjP *podorožnikka* Tk Pa S Ves, *podorožnikko* Kar; *dorožnik* Kn; *dorožnikka* Val (< vn *подорожник* 'teeleht, Plantago' < vn *дорога* 'tee'). Vene laen *podorožnik* on kirja pandud ka Kagu-Eestist Setu murdest (Vilbaste 1993: 477; Must 2000: 232). ALE materjal näitab, et vene sõna on teelehe nimena üsna

levinud volga ja permi keeltes. Ersa-mordva keeles tarvitatakse selle kõrval sõnaühendit *podorožnoj lopa*, mille esikomponent on vene keelest laenatud adjektiiv tähenduses 'tee-', teine komponent, ersa keeles lehte märkiv *lopa* kuulub päritolult ühte eespool mainitud vene sõnaga *лана*.

Kõigis Euroopas kõneldavais soome-ugri keeltes peale mari leidub teelehe nimede hulgas liitsõnu või mitmesõnalisi ühendeid, mille esikomponent tähistab vastavas keeles mõistet 'tee': mdE *ki langoñ tikše* < *ki* 'tee' + *lango g-n* 'pind' (*ki langoñ* 'tee[pinna]') + *tikše* 'rohi'; mdM *ki langoñ lopa* < *ki langoñ* (= mdE) + *lopa* 'leht'; udm *šures dur»n budiš kuar* < *šures* 'tee' + *dur»n* 'ääres' + *budiš* 'kasvav' + *kuar* 'leht', *šures tur»m* < *šures* + *tur»m* 'rohi'; kP *tujdor tur'un* < *tuj* 'tee' + *dor* 'äär' + *tu'un* 'rohi', (= udm *tur»m*), kS *tujdor lapkor* < *tuj* + *dor* (= kP) + *lap* 'leht'; käpp' (vrd vn *лана*) + *kor* 'leht' (= udm *kuar*), ung *útifű* ~ *hosszú útifű* < *hosszú* 'pikk' + *úti-* 'tee-' (*út* 'tee') + *fű* 'rohi', *útlevel* < *úti* + *level* 'leht', *útilapu* < *úti* + *lapu* 'leht' (vrd vn *лана*).

2.2. Muu kasvukoht peale tee kajastub teelehe nimetustes harva. Karjala murretes, isuri keeles ning läänevadja murdes esineb liitnimetuse täiendosana noomeni *maa* häälikuvariant: *maa* + *lehti* krjP *mua/lehti* (Juj); is *maa/lehti* (Soi); vdj *maa/lehto* (vdjL); *mua* + *kakkaraine* krjP *mua/kakkaraine* (Tk), *mua/kakkaraihi* (R), *mua/kakkaraihi* (Jyj), *moo/kakkara(ne)* (Pa). Karjala keeles tähistab *kakkaraine* vesikuppu (*Nymphar*) ja vesiroosi (*Nymphaea*) (KKS, 2: 19). Maismaataime, teelehe nimes *mua/kakkaraine* on kasvukohta märkiva täiendosa *mua-* peamine funktsioon eristada teda sarnase nimega veetaimest. Põhjaeesti murretes on mõnikord suure teelehe kohta öeldud *maa/leht* (HJn) ja pl *maa/tee/lehed* (JMd) (Vilbaste 1993: 477).

2.3. Suure teelehe nimetus soome kirjakeeles, *piharatamo* (< *piha* 'õu') johtub taime rohkest levikust taluõuedel. Rahvakeeles leidub vaid juhuteadetena MänH *piha/kielo* ja *-raudas*, mis võivad olla individuaalsed moodustised. Sisu poolest on neile lähedane Loht *kartano/ruoho* (< *kartano* 'õueala'). Viimane on nopitud kontekstist «*Puhuttiin vain kartanoruohosta*», kus sellega arvatavasti mõeldakse taluõuel kasvavaid rohhtaimi üldiselt.

2.4. Kaudselt võivad kasvukohale viidata ka soome kesk-Pohjanmaa murdes ning selle lõunapiiril keskmurde lääneosas ja lõuna-Pohjanmaa põhjatipus esinev *sammakon/lehti* ja *sammakko/lehti* < *samma|kko g -kon* 'konn'. Konna tähistav sõnaosa soome taimenimedes osutab sageli taime märjale või niiskele kasvukohale (Karhu 1998: 191–192). Võib-olla on teelehe sellise üldnimetuse aluseks taime niiskel pinnasel kasvava teisendi või liigi levik. Eesti kirjakeeles kannab nimetust *konnarohi* madalas vees kasvav taimeperekond *Alisma* (Kuusk 1972: 362). Eesti murretes on *konnahein* öeldud mõnede umbrohtude kohta, nagu aasosi (*Equisetum pratense*) Jäm ning kirburohi (*Polygonum*) Saa Krk (EMS, 3: 560). Kaugemates sugulaskeeltes leiame ersa murdekeeles teelehe ühe nimetusena *lago lopa*, mis sõnasõnaliselt tõlkes tähendab 'konna leht' (*laga* 'konn' < tõenäoliselt vn *лягушка* 'id.').

3. Teeleht on läänemeresoomlastele hästi tuntud ravimtaimena. Ravi otstarbel kasutatakse peamiselt taime lehti, vähem seemneid ja juuri. Teelehe mahl aitab parandada haavu, paiseid, ja põletikke ning peatada verejooksu, lehtedest valmistatud tee ning keedis mõjuvad röga lahtistavalt, kuid on abiks ka mao- ja soolehädade korral. Samaks otstarbeks võib keedist teha suure teelehe seemnetest. Suure teelehe teel on täheldatud virgutavat ja vererõhku ning veresuhkrut alandavat mõju. Teelehte on tarvitatud isegi viljatuse raviks (Tammeorg jt lk 167–171; www.kunskmoor.com; www.tba.ee). Teelehe roll arstimisvahendina kajastub taime rahvapärastes nimetustes peamiselt kolmel viisil: (1) raua – väidetavalt vigastuse põhjustaja, (2) ravitava haiguse või vea, (3) haige koha nimetuse kaudu.

3.1. Soomes on teeleht tuntud „raualehena». Enamik taime murdekeelseid nimetusi on moodustatud noomeni *rauta g raudan* 'raud' või selle tuletiste baasil. Kogu Soomes on levinud liitsõnade *rauta/lehti* või *raudan/lehti* häälikuvariandid. Selle kõrval või asemel tarvitatakse peamiselt savomurretes ja lõuna- ning kesk-kagumurrete alal nimetusi *rauta/heinä* ja/või *raudan/heinä*. Savo murretest kuni kesk-Pohjanmaani ulatub ka *s*-sufiksiga tuletiste *raudus* ja *raudas* põhiline levila. Enamasti moodustavad viimased liitnimetuse esikomponendi: *raudus/lehti*, *raudas/lehti*, *-heinä*. Üksiksõnana on registreeritud sm *raudus* Piht KorJ Oula ja *raudas* PyhOl Sie ning

põhisõna positsioonis liitnimetuses *piha/raudas* MänH. Taime õisikule viitavad soome *rauta/piiska* (HKyr) < *-piiska* 'piits' (vt ka 4.2.) ja *raudus/kukka* (Kart) < *-kukka* 'lill'. Liitnimetusi, mille esikomponendiks on rauda märkiv noomen, esineb ka soome keeleala piiiril kõneldavais karjala läänepoolsetes murretes: krj *rauwan/heinä* (Vn R IloK Suoj), *rauwan/lehti* (Vn) ja *rauda/lehti* (U Vn Suoj ImpK).

Muudest Euroopas kõneldavatest soome-ugri keeltest esineb 'raud' teelehe nimetamismotiivina veel ainult ungari murdesõnas *vasvirág* < *vas* 'raud' + *virág* 'lill'. Sõna *rauta* soome taimenimes on põhjendatud nõnda, et teeleht oli esmane abivahend rauast terariista poolt tekitatud vigastuste puhul. Ühelt poolt aitas see verejooksu sulgeda, teiselt poolt põletikulist protsessi ära hoida või ravida. Kas selline tekkemotiiv tõele vastab, ei saa tänapäeval kontrollida. Liitsõna *rautapiiska* aluseks näikse küll olevat pigem teelehe õisiku võrdlus rauaga, olgu siis sitkuse, täha piiki meenutava püstja kuju või punakate õitega liigi värvuse tõttu. Võrdlusest võiksid lähtuda ka lille märkiva põhisisõnaga nimetused sm *rauduskukka* ja ung *vasvirág*.

3.2. Teelehe haavu raviv funktsioon kajastub otsesõnu soome liitsõnades *haava/lehti* (Avus KauJ Virr Piek PyhOI Viit) < *haava* g *-n* 'haav', *haavan/lehti* (Sie), *raudan/haava/lehti* (VirL Pari Kite Kest Vaala), *raudan/haavan/lehti* (Kite EnoK Ker RanS SiikJ Rants), *raudan/haava/heinä* (Joutse). Eesti keeles on liitsõna *haavarohud* (pl) < *haav* g *haava* kasutatud saarte murdes Kihelkonna Rootsikülas (Vilbaste 1993: 476). Analoogilise ühendi leiame udmurdi keeles: *jara kuar* < *jara* 'haav' + *kuar* 'leht'. Haavaga seostub ka soome *laastari/lehti* (Pertt SuomJ KarL Lohj Suod Suoni Joutse), sõnasõnalt 'plaaster-leht'.

3.3. Soome, karjala, vepsa ja lõunaeesti murretes esineb teelehe nimetusi, mis sisaldavad paistet või rakku märkivat sõna: sm *ajos/lehti* (PälJ), < *ajos* 'paise'; krjL *majai/lehtes* (Phj), *majai/lehtez* (Hj) < *majai* 'suur paise'; krjP *mulču*, *mulčukka*, *mulčukka/heinä* (Tol) < *mulču* 'paise'; sm *paise/heinä* (Säkk); eL (pl) *paisõ/haina* (Se); *paisõ/leht* (*-le,t*, *-li,t*) (Võn V) (EMA; Vilbaste 1993: 478), *paiss* (Kan); vps *pahk/lehtez* < *pahk* 'paise'; sm *rakko/ruoho* (Myn) < *rakko* 'rakk'. Omaette kindla levikualaga paistab neist silma *paisõleht* Kagu-Eestis, peamiselt võru murdes. Eesti kirjakeeles ja põhjaeesti ning mulgi murdes on paiseleht teine taim – *Tussilago farfara*.

3.4. Üksikteateid leidub muudegi põletikuliste protsesside, venituste, nikastuste jm arstimisele viitavate teehe nimetuste kohta. Soome murretes on kasutatud liitsõnu *ruusin/lehti* (Jää), *ruusun/leht* (smI Ven) < *ruusu* 'roos (bakteriaalne nahapõletik)', *kipeän/lehti* (Sie) < *kipeä* 'valu; põletikuline', *vieraan/lehti* (Hat) < *vieras* g *vieraan* 'võõras'; sõna esineb siin paise või muu haigusliku ilmingu peitenimena. Kalvola murdeteeate kohaselt on *vieraanlehti* ussilakk (*Paris quadrifolia*), mille leht mähiti põletiku puhul sõrme ümber. Eesti murdesõnade hulgas on Gustav Vilbaste andmetel lisaks eelmistele *haudumise/rohi* (Rõu) < *hauduma* (nahakahjustusest), *maa-aluse/roht* (Vig) ja *maalise/rohi* (KJn) < *maa-alune*, *maaline* 'nahahaigus, mis tekib paljal maapinnal istumisest või lamamisest; rahvauskumuse kohaselt on selle haiguse tekitajateks maa sees elavad mütoloogilised olevused *maa-alused* ehk *maalsed*', *venind/haige/rohud* (Mus) < *venindhaige* 'venitushaigus', *umb/leht*, pl *umme/lehe* (Se) (1993: 476–478). Viimase liitnimetuse täiendosa *umme*, *umb-* tuleb sellest, et *Panaritium* bakteri poolt sõrmes või varbas põhjustatud põletiku puhul öeldakse eesti keeles, et sõrm (või varvas) *on umbes*, *umbe läinud*.

3.5. Mõned liitsõnad on moodustatud arstitava koha – kehaosa nimetuse baasil, nagu keskvepsa *soñ/lehtoz* (VI) < vps *soñ* 'soon' ja eesti saartemurdeline (pl) *soon(t)e/rohud* (Mus Rei) < *soon* (Reigi keelejuht on jutustanud, et *soonerohud* tehti tuliseks ning pandi nikastanud liigese peale – Vilbaste 1993: 476.), soome *peukalo/heinä* (Luh) < *peukalo* 'pöial' ning lõunaeesti 'varba/hain' (Vas) < *varvas* g *varba-* (teelehega raviti sageli haadunud varbavahesid).

3.6. Sarnaselt teehega on haavade, paisete ja põletike raviks kasutatud teisi taimi, kõige sagedamini paiselehte. Seetõttu võib sama nimi tähistada mitut taimi, nagu soome sõna *vieraanlehti* ja eesti *paiseleht* puhul eespool nägime. Kui murdekogujal taimi käepärast pole, võib selle välimuse, omaduste ja kasutuse kirjelduse põhjal juhtuda nõndagi, et keelejuht mõtleb üht ning küsitleja ehk sõnavara kirjapanija teist taimi. Sellepärast ei ole kõiki üksikteateid ALFE kaartidele kantud.

Kaugemates sugulaskeeltes osutavad teelehe kasutusele rahvameditsiinis udmurdi *vir kuar* < *vir* 'veri' + *kuar* 'leht' ning mokša-mordva *šokši lopa*, sõnasõnalises tõlkes 'imev leht' < *šokši* (pr partits), *šokšems* 'imema' + *lopa* 'leht' ja *ver/šokši lopa* 'verd imev leht' < *ver* 'veri' + *šokši* + *lopa*. Raviotstarbest tunduvad olevat motiveerinud ka marikeelne *šel gušt»m šud»* < *šel* 'pekk, liha' + *gušt»* - 'kasvada laskma, kasvatama' + *šud»* 'rohi', sõnasõnalt 'liha kasvatamise rohi', mis võiks viidata haava parandamisele, ja ungari murdesõna *ínynyújtófű* < *íny* 'ige' + *nyújtó* (partits), *nyújt* 'kiskuma, venitama' + *fű* 'rohi'.

4. Paljude teelehe nimetuse aluseks on olnud taime lehtede või õisikute välimus, peamiselt nende kuju. Võiks eeldada, et taime liiki on kirjeldava nimetuse järgi lihtsam ära tunda kui raviotstarbest lähtuvate nimetuste põhjal. Ometi pole asi üheselt selge. Näiteks peamiselt Põhja-Varsinaissoome murdes levinud *kouru/lehti* ja *kourun/lehti* < *kouru* g -n 'renn, uure' sobiks öelda renjate lehtedega rand-teelehe kohta. Teoreetiliselt võiks seda tähendust toetada ka levik – need nimetused esinevad Edela-Soome rannikualal ja saartel. Teiselt poolt võib selline nimi olla tingitud suure teelehe ning teistegi liikide leherootsude kohal moodustunud üsna silmatorkavatest soontest. Lõuna-Varsinaissoome nimetused *nukka/lehti* ja *nukan/lehti* < *nukka* g *nukan* 'ebe; karv; narmas' loovad kujutluse keskmise teelehe karvase pinnaga lehtedest. Nii *kouru(n)/lehti* kui *nukka-* ja *nukan/lehti* tähenduseks on aga kogujad märkinud 'Plantago major' (SMSA).

Hulk piltlikke, võrdlusel baseeruvaid nimetusi lähtub taime välisest sarnasusest mingi muu üldteada objektiga. Niisugustes liitnimetustes puudub enamasti rohttaime, lehte või õit märkiv parameetersõna, selle asemel on liitsõna põhisõnaks võrdlusalust tähistav noomen.

4.1. Taime lehed on inimestele sageli meenutanud looma keelt: soome *koiran/kieli* (Laih KauJ HaaV) < *koira* 'koer' + *kieli* 'keel' ja *piha/kielo* (MänH) < *piha* 'õu' + *kielo* (= *kieli*), isuri *lehmän keeli* (Hev) < *lehmä* g -n 'lehm', eesti *lamba/keeled* pl (Rap Nõo) < *lammas* g *lamba* + *keel*. Gustav Vilbaste andmetel on eesti saarte murdes keskmise teelehe kohta öeldud *kassi/kotid* (Khk) < *kass* g *kassi* + *kotid* (pl) 'munandid' ja vanas kirjakeeles *lamba/kõrvad* < *kõrv* pl *kõrvad* (1993: 478). Lamba kõrv ja koera keel on teelehe nimetamismotiivina

tuntud ka kaugemates sugulaskeeltes: kS «ž/pel'/kor < »ž 'lammas' + pel' 'kõrv' + kor 'leht'; mari pi/j»lme < pi 'koer' + j»lme 'keel'; ung *kutya/nyelve* < *kutya* 'koer' + *nyelv* 'keel' ja *eb/nyelvű/fű* < *eb* 'koer' + *nyelvű* 'keele' + *fű* 'rohi'. Lisaks neile on ungarlased kutsunud taime 'mao keele rohuks': *kígyó/nyelvű/fű* < *kígyó* 'madu' + *nyelvű* + *fű*.

Kasvukohast lähtuvate nimetustega seoses (2.2.) oli juttu karjala liitsõnast *muakakkaraine* jms, mille järelolis iseseisvalt tähistab teatud veetaimi. Taimed on sellise nime saanud laiade lehtede tõttu – *kakkaraine* on deminutiivne tuletis noomenist *kakkara* 'pannkook' < lms *kakku* 'leib' < skand. (SSA, 1: 281). Nii kakku kui taime märgib sõna läänemeresoome keeltes laiemalt, ent mujalt pole andmeid selle kasutusest teelehe nimetusena. Teistest soome-ugri keeltest on mari ja sürjakomi murretes teelehte kutsutud 'sea (pann)koogiks': mari *sosna mel'na* < *sosna* 'siga' + *mel'na* 'pannkook'; kS *porš šaŋga lis* < *porš* 'siga' (= sm *porsas*) + *šaŋga* 'kakk' + *lis* 'leht' (< vn *лист*).

4.2. Terve rida nimesid on teelehele antud tema omapärase kujuga õisiku tõttu. Eesti murretes on nii tähka kui taime nimetatud erinevate loomade sabaks: *hiire/saba* (KJn) < *hiir g hiire, kassi/saba* < *kass g kassi, roti/saba* (Rei) < *rott g roti, roti/ännad* (Mus) < *änd pl ännad* 'händ, saba'; *sea/saba* < *siga g sea* (Kul); *härja/saba* < *härg g härja* (Vilbaste 1993: 478; Wiedemann 1973: 994). Vrd udm *šir/b»ž* ja *šir/b»ž kuar* < *šir* 'hiir' + *b»ž* 'saba' + *kuar* 'leht'.

Eesti põhjarannikul öeldakse teelehe täha (aga ka muude taimede nuputaolise õie) kohta *titt*, millest on tulnud taimenimetused *titte/leht* (Jõh), pl *tee/tited* (Jõe) ja *tee/tit(t)e/leht* (R HJn Kad VJg). Sõna tähistab eesti keeles imikut ja väikest last, rahvakeeles ka nukku ning piltlikes väljendustes kuju poolest mähitud imikut meenutavaid esemeid. Samast motiivist lähtub teelehe permikomi murdekeelne nimetus kP *akañ/lis(t)* < *akañ* 'nukk' + *list* 'leht'.

Tartu ja mulgi murde põhjaosas ning Viljandi murraku alal esineb taime nimetamismotiivina nui: pl *tii/nuiad* (Trv Nõo), *undi/nui* (Pst) < *unt g undi* 'hunt' (Kirjakeeles ja paljudes murretes on *hundinui* taimeperekond Typha, vt Kuusk 1972: 462; Vilbaste 1993: 637.), *võidu/nui* (Vil) < *võit g võidu*. Võimalik, et viimane nimi pärineb laste sõjamängust (vt 5.2.). Soomes on teelehe tähka võrreldud piitsaga: *ruaskanen* (Väh Isok KauJ) < *ruoska* 'roosk'; *rauta/piiska* (HKyr)

< *piiska* 'piits'. Mõnes eesti rahvakeelses nimetuses võrreldakse teelehe õisikut nupuga või tilgaga: pl *tee/nupud* (Saa), *nutu/hain* (Rõu) < *nutu* 'tutt, nupp', *tii/tilk* (Räp). Arvatavasti on viimased inspireeritud süstlelise teelehe nupukujulisest õisikust. Kaugemetes sugulaskeeltes kujutavad teelehe pika varrega nupu või nuia taolist õisikut ung *gombos/kóró* < *gombos* 'nupu-, nõöbi-' + *kóró* 'vars' ja kS *gumja lapkor* < *gum* 'vars; putk; taime torujas õisik' + adj sufiks *-ja* + *lap* 'käpp' + *kor* 'leht'.

5.1. Lapsed on teeledes leidnud endale mängukanni ning kutsunud taime vastavalt selle rollile mängus. Põhja-Eestis, eriti saarte murde alal on levinud nn „saksasaani» (mõeldud on härrasrahva sõiduriista) tegemine. Selleks kasutati kõige enam keskmise teelehe lehti või õisi, aga ka muid painduvaid rohttaimi, mille varrest punuti saanikorvi meenutav lelu nii, et põimimisel sõrmede taha ulatuv esimese varre lookjas vibu moodustas seljataguse. Jürist pärinev teade ütleb, et teelehe lehtedest punutud „saani» pandi õisikud „saksteks» sisse. Selle põhjal on taime nimetatud: *saani/jalas* ja (pl) *saani/jalased* (Käi), *saani/kannid* (Nis) < *kann* pl *kannid* 'lill', (pl) *saani/lilled* (Pha Han Kad), (pl) *saani/puud* (JMd), (pl) *saani/rohud* (Sa), (pl) *saani/tutid* (Krij), (pl) *saksa/saanid* (Sa, spor. mujal eP), *saksa/saani/leht* (Jõe), *saksa/saani/puu* (Jaa LNg Rid Lih Rak), *saksa/saani/rohi* ~ *-rohud* (Sa Muh Han), (pl) *saksa/tõllad* (Muh) < *tõld* pl *tõllad*, *tõlla/rohud* (Muh). Muhus ja Hanilas on punutist nimetatud ka *tika/rohi* < *tikk* g *tika* 'kivitäks', *tika/tõllad* ja *tika/tõlla/rohud* (Vilbaste 1993: 477–478). Viimased räägivad sellest, et tilluke tõld punuti mängult väikese kivitilt kivile hüpleva linnu, kivitäksi sõidutamiseks.

5.2. Mitmel pool Eestis on lapsed keskmise teelehe tähkadega sõda mänginud, nimetades taime *sõja/mees* (Kad), *taplemis/hain* (San) < *taplema* 'võitlema', (pl) *tapu/taadid* (Kad) < *tapp* g *tapu* 'tapmine' (< *tapma*), *võidu/hein* (Ran Rõn) < *võit* g *võidu*, (pl) *võidu/mehe* (Kam), *võidu/nui* (Vil). Mängu kohta pärineb Kadrinast niisugune seletus: „Kumbki mängija võtab lille kätte ja püüab vastase lilleõie maha nootida. Kelle õisik varre otsast maha langeb (see oleneb peamiselt just varre sitkusest), on kaotaja. Mängijad löövad varred võimalikult risti ja just õisiku alumisse ossa.» (Vilbaste 1993: 477–478). Taime on 'sõduriks' kutsutud muudeski keeltes, arvatavasti küll

mitte mängurolli alusel, vaid täha sirge püstise kaju tõttu, nt mrdM *saldat* 'sõdur', murdekeeles 'teeleht' < vn *солдат* 'sõdur.'; rootsi *kämpar* 'teeleht; sõdur'.

5.3. Soome lapsed on teehele kohta öelnud *vale/heinä* (KanN), *vale/lehti* (Vla), *valheen/lehti* (LapL) < *vale* ~ *valhe* g *valheen* 'vale' ja *valehte/lehti* (PerS) < *valehdella* 'valetada'. Need nimetused tulenevad mängust, mida Peräseinäjõe keelejuht Marjatta Hieta kirjeldab järgmiselt. Teehele leht võeti mõlemast otsast kinni hoides kahe käe vahele ning küsiti teiselt: *Paljonko olet valehrellu?* 'Kui palju sa valetanud oled?'. Kui kaaslane oli vastanud, tõmmati leht lõhki. Peened rohelised lehesooned, mis rebimiskohal nähtavale tulid, näitasid kui palju teine valetanud. Et teehele sitked rood kergesti ei katkenud, jäid need mõnikord pikkade narmastena lehe ühe poole külge, mispeale öeldi: *Mitenka pitkiä valehia!* 'Oi kui pikad valed!'

6. Lisaks eelloetletuile leidub nimetusi, mille tekkemotiiv ei ole täpselt määratletav või ei seostu varem käsitletutega – taime kasvukohaga, rahvameditsiiniga, taime välimusega ega laste mängudega. Üksikteateid on soome sõnadest *joutolehti*, *tyhjälehti*, *lehtiheinä* (MänH); *ukonlehti* (Saari) – tavaliselt 'takjas'; Vepsa sõnaraamatus esineb *t'är'uk/hi»n*, *-lehtes* (P) 'Plantago' (SVJ: 594). G. Vilbaste andmetel on eesti murretes nimetatud veel keskmist teehele *lambamäluheinad* (Han) < *lammas* g *lamba* + *mälu* 'mälumine' ja suurt teehele *vägihein* (Vai) < *vägi* 'mõjujõud' (1993: 477–478). Viimast teatakse eesti keeles tavaliselt vägiheina (*Verbascum*) perekonna taimede, murretes eriti ravimtaimena tarvitatava üheksavärgise (*Verbascum thapsus*) nimena. Eesti murdesõnad *jaani/lill* (LNg), *jaani/rohi* (Pha) tunduvad lähtuvat taime õidepuhkemise ajast. Sõnaosa *jaani-* esineb paljude taimede rahvapärastes nimedes, neist tuntuimad on pääsusilma (*Primula farinosa*) mitmesugused liitnimetused (vt EMS, 3: 7–11).

Lõuna- ja osalt keskvepsa murdes nimetatakse teehele *mačoh/leht* (Sod Krl) < *mačoh* 'võõrasema' < vn *мачеха* 'id.', kuigi vene keeles tähistab *мать-и-мачеха* paiselehte. Võrdlusena võiks tuua sisu poolest lähedase soome *lesken/lehti* (< *leski* 'lesk'), mida üldiselt tuntakse ümara lehekujuga taimena – paiselehena (Tussilago farfara), aga mõnes

murdes (nt KorJ) on seda nimetust kasutatud teelehe kohta. Soome sõna tähendus 'teeleht' on tekitanud kahtlusi, mistõttu see on ALFE kaardilt välja jäetud.

Soome ingerist Markova murdealalt on teelehe ainsa nimetusena kirja pandud liitsõna *hermu/leht*. Võimalik, et see on moodustatud noomeni *hermu* 'ehe, kaunistus vms' baasil, mis levinud soome idamurrete lõunaosas (SMS, 3: 277). Nimetamismotiivi on puuduliku teabe tõttu raske määrata – kas aluseks on taime välimus, kasutus mingite kaunistuste valmistamiseks või muu.

6.2. Asjaolu, et linnud söövad meelsasti teelehe seemneid, taime läänemeresoome nimetustes ei kajastu, küll aga volga keeltes: mari *tš»be šudo* < *tš»be* 'hani' (< *tšuv tšebe* 'hanepoeg') + *šudo* 'rohi'; ersa-mordva *narmuñ lopa* ja *narmuñiñ lopa* < *narmuñ g narmuñiñ* 'lind' + *lopa* 'leht'. Ersa *tuvu/nar* < *tuvu* 'siga' + *nar* 'rohi' võib viidata sellele, et seadki peavad teelehest lugu. Teisalt võib olla tegemist hoopis halvustava suhtumise ilminguga, kuna loomadele, eriti seale omistatakse tihti inimese seisukohalt väärtusetuid, söögiks kõlbmatuid taimi (Kolari 1985: 6; Karhu 1998: 188–189). Nimetamismotiiv 'siga' esineb ka varem mainitud liitnimetustes mari *sosna mel'na*, sõnasõnalt 'sea pannkook' ja kS *porś šaŋga lis* 'seakaku leht' (vt 4.1.). Kolm ungarikeelset nimetust väljendavad inimeste erinevaid hinnanguid taime maitse kohta: ung *édes/lapu* < *édes* 'magus' + *lapu* 'leht'; *kesserű/fű* < *kesserű* 'kibe, mõru' + *fű* 'rohi, hein' ning *vad/repa* < *vad* 'metsik, mets-' + *repa* 'naeris'.

7. Kokkuvõtlikult saab läänemeresoome teelehe nimetustes eristada 2 peamist tekkemotiivi: kasvukoht ja taime kasutus rahvameditsiinis. Soome murretes on valdavaks noomeni *rauta* 'raud' baasil moodustatud taimenimed. Teistes läänemeresoome keeltes on enim levinud sõnad, mis sisaldavad mõistet 'tee'. Nende kõrval esineb hulgaliselt kitsa levikuga nimesid, mis lähtuvad taime välimusest või mõnest muust motiivist.

Suur osa läänemeresoome keeltes tarvitatavaid teelehe nimetusi on liitsõnad, mille järelkomponendiks on rohttaime või lehte, harvem lille märkiv noomen. Mõned soome murdekõnelejad on väitnud, et ühend osisega *-lehti* tähistab vaid taime lehte ja kogu taime nimes on rohttaime märkiv põhisõna (näiteks Iit *rautaheinäks sanotah tät heinää ja siit raulallehliks näit lehtii*), kuid selline vahetegemine on ilmselt

juhusliku iseloomuga (vt nt Kolari 1985: 11–12). Niisuguse liitnimetuse esikomponent väljendab teelehe nimetamismotiivi – kasvukohta, kasutust rahvameditsiinis, mõnikord ka funktsiooni mängukannina, õitsemisaega, välimust jm. Tavaliselt on teelehe lehtede või õisiku välimuse järgi moodustatud kujundlike liitnimetuste põhisõnaks võrdlusalusena kasutatud objekti (nt looma keelt või saba) tähistav noomen.

Läänemeresoome keelte ja kaugemate sugulaskeelte ühistest nimetamismotiividest on esikohal 'tee', kuid sarnaseid motiive esineb ka taime välimusest lähtuvates võrdluse baasil moodustatud nimetustes. Silmatorkavaim erinevus seisneb selles, et paljud läänemeresoome sõnad on tuletatud teelehe kasutusest rahvameditsiinis, kuid teistes Euroopa territooriumil kõneldavates soome-ugri keeltes leidub vaid paar nimetust, mida saab raviotstarbega seostada, kusjuures läänemeresoomega sama motiivi, 'haav', kohtame neist ainult ühes udmurdi nimetuses *jara kuar*.

Lühendid

Grammatilised terminid: adj – adjektiiv, g – genitiiv, partits – partitsiip, pl – pluural, pr – preesens, spor – sporaadiline

Keeled, murderühmad: e – eesti; eL – lõunaeesti; eP – põhjaeesti; is – isuri; krj – karjala; krjA – karjala Aunuse; krjL – karjala Lüüdi; krjP – päriskarjala; kP – permikomi; kS – sürjakomi; li – liivi; lms – läänemeresoome; mdE – ersa-mordva; mdM – mokša-mordva; skand – skandinaavia; sm – soome; smI – Ingerisoome; s-u – soome-ugri; udm – udmurdi; ung – ungari; vdj – vadja; vdjI – idavadja; vdjL – läänevadja; vps – vepsa; vn – vene

Murded

A – Aunus; AIL – Alam-Luuga; Avus – Alavus; Dj – Djorža; EnoK – Enonkoski; HaaV – Haapavesi; Han – Hanila; Har – Hargla; Hat – Hattula; Hev – Hevaha; HieM – Hietämäki; Hj – Halijärvi; HJn – Harju-Jaani; HKyr – Hämeenkyrö; HMD – Harju-Madise; IloK – Ilomantsi (krj); ImpK – Impilahti (krj); Isok – Isokyrö; Jaa – Jaani; JMd – Järva-Madise; Joutse – Joutseno; Juj – Juustjärvi; Jõe – Jöelähtme; Jõh – Jõhvi; Jäm – Jämaja; Jää – Jääski; Jyj – Jyskyjärvi; Kad – Kadrina; Kam – Kambja; Kan – Kanepi; KanN – Kangasniemi;

Kar – Kafdaižet; KarL – Karjalohja; Kask – Kaskesoja; KauJ – Kauhajoki; Ker – Kerimäki; Kest – Kestilä; Khk – Kihelkonna; Kite – Kitee; KJn – Kolga-Jaani; Kls – Kolatselkä; Kn – Kñažoi Kod – Kodavere; Koik – Koikari; KorJ – Korteesjärvi; Krj – Karja; Krk – Karksi; Krl – Kortlahti; Ksi – Kursi; Kst – Kiestinki; Kuj – Kuujärvi; Kul – Kullamaa; Käi – Käina; Laih – Laihia; LapL – Lapinlahti; Lih – Lihula; LNg – Lääne-Nigula; Lohj – Lohja; Loht – Lohtaja; M – Mulgi; Muh – Muhu; Mus – Mustjala; MänH – Mäntyharju; Myn – Mynämäki; Nis – Nissi; Oj – Ontjarvi; Ost – Ošta; Oula – Oulainen; P – Pondala; Pa – Paatene; Pari – Parikkala; PerS – Peräseinäjoki; Pertt – Pertteli; Pha – Püha; Phj – Pyhäjärvi; Piek – Pieksämäki; Piht – Pihtipudas; Plt – Põltsamaa; Plv – Põlva; Pr – Prokkoila; Prj – Porajärvi; Pst – Paistu; PälJ – Pälkjärvi; Pöi – Pöide; PyhOl – Pyhäjärvi Ol; R – kilderannikumurre (e); R – Repola (krj); Rak – Rakvere; Ran – Rannu; RanS Rants; Rap – Rapla; Rei – Reigi; Rid – Ridala; RiD – kilderannikumurde idaosa; Rön – Rõngu; Rõu – Rõuge; Röp – Röpina; S – Saarte (e); S – Šefišša (krj); Sa – Saaremaa; Saa – Saarde; Sal – Salmi; San – Sangaste; Se – Setu; Sie – Sievi; SiikJ – Siikajoki; Sod – Sodjärvi; Sohk – Sohjanankoski; Stj – Šoutjärvi; Suod – Suodenniemi; Suoj – Suojärvi; SuomJ – Suomusjärvi; Suoni – Suoniemi; Säck – Säckijärvi; T – Tartu; Tk – Tunkua; Tol – Tolmačču; Trv – Tarvastu; U – Uhtua; V – Võru (e); V – Vitele (krjA); Vai – Vaivara; Val – Valdai; Vas – Vastseliina; Vielj – Vieljärvi; Vig – Vigala; Viit – Viitasari; Vil – Viljandi; VirL – Virolahti; Virr – Virrat; VJg – Viru-Jaagupi; Vl – Voilahti; Vla – Valkeala; Vn – Vuokkiniemi; Võn – Võnnu; Väh – Vähäkyrö; YTor – Ylitornio

KIRJANDUS

- ALE 1976 – Weijnen, A. et al. (Réd.), Atlas Linguarum Europae (ALE). Premier questionnaire: onomasiologie, vocabulaire, fondamental. Assen: Van Gorcum.
- EE – Eesti entsüklopeedia, 9. Tallinn, 1996: Eesti Entsüklopeediakirjastus.
- EEW – Mägiste, Julius 1982–1983. Estnisches etymologisches Wörterbuch. Helsinki: Finnisch-Ugrische Gesellschaft.

- EMS – Eesti murrete sõnaraamat, 3 (14). Tallinn 2003: Eesti Teaduste Akadeemia. Eesti Keele Instituut.
- IMSKK – Itämerensuomalainen kielikartasto. Kyselysarja. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, 1989.
- Karhu, Jarna 1998. Eläinaiheiset luonnonkasvien nimet kansankielessä. – *Virittäjä* 2, 184–201.
- KKS – Karjalan kielen sanakirja. *Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVI*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 25. Helsinki 1968–2005: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- Kolari, Veli 1988. Suomalaisten kasvinnimien historiaa. – *Kieliposti*, 3, 4–12.
- Kuusk, Vilma, 1972. Taimede välimääräja. Käsiraamat kõrgemate taimede tundmaõppimiseks. Tallinn: Valgus
- Laansoo, Urmas. Ravimtaimed. <http://www.tba.ee/Lood/Ravimtai-med.htm>).
- LW – Kettunen, Lauri 1938. *Livisches Wörterbuch mit grammatischer Einleitung*. *Lexica Societatis Fenno-Ugricae V*. Helsinki: SUS.
- ME – Mühlenbachs, Karlis 1927–1929. *Lettisch-deutsches Wörterbuch III*. Redigiert, ergänzt und fortgesetzt von J. Endzelin. Riga: Herausgegeben vom lettischen Kulturfonds.
- Must, Mari 2000. Vene laensõnad eesti murretes. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus
- SMS – Suomen murteiden sanakirja, 3. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 36. Helsinki 1992: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Valtion painatuskeskus.
- SSA – Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 556. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 62. Helsinki 1992–2000: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- SVJ – *М. И Зайцева, М. И Муллонен*. Словарь вепсского языка. Академия наук СССР. Карельский филиал. Институт языка, литературы и истории. Ленинград 1972: Наука.
- Tammeorg, J., et al. 1984. J. Tammeorg, O. Kook, G. Vilbaste, Eesti NSV ravimtaimed. 5. täiendatud ja parandatud trükk. Tallinn: Valgus.
- Tsvetkov Dmitri* 1995. Vatjan kielen Joenperän murteen sanasto. Toimittanut, käänteissanaston ja hakemiston laatinut Johanna Laakso. *Lexica Societatis Fenno-Ugricae XXV*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Vilbaste Gustav* 1957. Vadja taimenimesid. Emakeele Seltsi aastaraamat III. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus, 173–179.

- Vilbaste Gustav* 1993. Eesti taimenimetused. Emakeele Seltsi Toimetised, nr. 20 (67). Tallinn: Emakeele Selts.
- Wiedemann F. J.* 1973. Eesti-saksa sõnaraamat. Estnisch-Deutsches Wörterbuch. Vierter unveränderter Druck nach der zweiten, von Dr. Jakob Hurt redigierten Auflage. Tallinn: Valgus.

Вилья Оя
Таллинн

Многообразие наименований одного полезного растения (Резюме)

В ареале проживания прибалтийско-финских народов произрастают в основном подорожники четырех видов. Наиболее известен среди них подорожник большой (*Plantago major*), который встречается по обочинам дорог и по краям полей и широко используется в народной медицине. Многие названия подорожника в прибалтийско-финских языках представляют собой сложные слова, вторым компонентом которых является существительное, обозначающее лист или травяное растение, реже цветок. Первый компонент такого сложного слова передает мотивацию наименования подорожника - место произрастания, использование в лечебных целях, иногда и функцию как игрушки, время цветения, внешний вид и т.п.

И в целом – первый компонент названий лечебных растений, именованных по их целебным свойствам, часто представляет собой слово, обозначающее рану, опухоль, воспаление на коже или пораженное заболеванием место. В финских диалектах доминируют названия, образованные на базе существительного *rauta*, ген. *raudan* 'железо'. Их возникновение объясняется тем обстоятельством, что подорожник всегда был средством первой помощи при ранах, нанесенных острыми железными предметами.

В других прибалтийско-финских и более далеких родственных языках большее распространение получили слова, которые содержат в себе понятие 'дорога'. В карельских, волжских и пермских диалектах сравнительно часто используется заимствование из рус-

ского языка *podoožnik* и его варианты (< рус. *подорожник* < рус. *дорога*).

Основным компонентом сложных наименований подорожника, в основе которых лежит форма его листа или соцветия, обычно служит существительное, выражающее использованный для сопоставления объект (например, язык или хвост какого-либо животного). Наименования, которые переводятся дословно как ‘собачий язык’, ‘овечьё ухо’, ‘мышинный хвост’ и т.п., встречаются как в прибалтийско-финских, так и в более далеких родственных языках. И наоборот, названия, связанные с целебными свойствами растения, которых немало в прибалтийско-финском языковом ареале, на территории распространения других финно-угорских языков встречаются лишь единично, причем прибалтийско-финская мотивация ‘рана’ отмечена лишь в одном удмуртском наименовании: *јага куаг*, что буквально означает ‘лист для раны’.

